

เรื่อง ชนเผ่าเมี่ยน (MIEN)

รายละเอียด

ชาวเมี่ยน เป็นชนชาติเชื้อสายจีนเดิม ชนเผ่านี้เรียกตัวเองว่า เมี่ยน ซึ่งแปลว่า มนุษย์ มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เย้า ถิ่นเดิมของเมี่ยนอยู่ทางตะวันออก ของมณฑลไกวเจา ยูนนาน หูหนาน และกวางสีในประเทศจีน ต่อมา การทำมาหากินฝืดเคืองและถูกรบกวนจากชาวจีนจึงได้อพยพมา ทางใต้ เข้าสู่เวียดนามเหนือ ตอนเหนือของลาว และทางตะวันออกของพม่าบริเวณรัฐเชียงตุงและภาคเหนือของไทย ชาวเมี่ยนที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย อพยพมาจากประเทศลาวและพม่า ปัจจุบันมีชาวเมี่ยนอาศัยอยู่มากในจังหวัดเชียงราย พะเยาและน่านรวมทั้งในจังหวัด กำแพงเพชร เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ ลำปาง สุโขทัย

ภาษาเมี่ยนมีความ สัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาม้งมากกว่าภาษาชาวเขาอื่นๆ ภาษาเขี่ยน เมี่ยนได้รับอิทธิพล จากจีนมาก เป็นคำเดียวโดดๆ ไม่มีภาษาเขี่ยนเป็นของตนเอง เมี่ยนที่อยู่ในเมืองไทยส่วนใหญ่พูดภาษาไทย เหนือหรือคำเมืองพอรู้เรื่องบาง คนพูดภาษาไทยกลางได้ คนที่มีอายุพูดภาษาจีนกลางและจีนฮ่อได้ ผู้ชายชาวเมี่ยนมีคำนำหน้าว่า “เลา” ส่วนผู้หญิงมีคำนำหน้าว่า “อ่า” บุตรชายคนแรกเรียก ต่อนโห หรือ ต่อนเก้า ลูกสาวคนแรกเรียก อ่าม่วย พวกเขาเมี่ยนนิยมตั้งหมู่บ้านบนไหล่เขา บริเวณต้นน้ำลำธาร สูงประมาณ ๓,๐๐๐-๓,๕๐๐ ฟุต ซึ่ง

อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหมู่บ้านมั่งและลีซอ หมู่บ้านเมี่ยนมักมีขนาดเล็กประมาณ ๑๕ หลังคาเรือน มีการโยกย้ายหมู่บ้านบ่อยๆ ในช่วงเวลา ๑๐-๑๕ ปี แต่บางแห่งตั้งอยู่อย่างถาวร

ในหมู่บ้านเมี่ยนจะเอากระบอกไม้ไผ่ผ่าครึ่งทำเป็นท่อหรือรางน้ำเพื่อรองน้ำจากลำธารมาใช้ภายใน หมู่บ้านได้ ชาวเมี่ยนปลูกบ้านคร่อมดิน ใช้พื้นดินเป็นพื้นบ้าน บ้านมีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมหลังคาด้วยหญ้าคาหรือใบหวาย ฝาบ้านทำจากไม้เนื้ออ่อนที่ผ่าด้วยขวานและลิ่มถากให้เรียบ กั้นฝาในแนวตั้ง บางหลังใช้ไม้ไผ่หรือฟางข้าวผสมดินโคลนก่อเป็นกำแพงเป็นฝาผนัง ถ้ามีสมาชิกหลายคนจะแบ่งเป็นห้องๆ หน้าบ้านมีประตูเรียกว่า ประตูผี ประตูนี้จะเปิดใช้เมื่อส่งตัวบุตรสาวออกไปแต่งงาน หรือนำลูกสะใภ้เข้าบ้าน และใช้เวลายกศพออกจากบ้านตรงกับประตูหน้า จะมีหิ้งผีติดข้างฝาเรียกว่า “เมี่ยนปาย” เป็นที่สิงสถิตของผีบรรพบุรุษ บางบ้านมีหิ้งผีอีกแบบหนึ่งเรียกว่า “เมี่ยน เตี้ย หลง”

เมี่ยนที่มีฐานะอาจสร้างบ้านยกพื้นมุงหลังคากระเบื้องหรือสังกะสี กั้นฝาและปูพื้นด้วยไม้กระดาน บางแห่งนิยมสร้างขี้ข้าวโพดไว้หน้าบ้าน เมี่ยนไม่มีหัวหน้าเผ่ามีแต่หัวหน้าที่ได้รับการคัดเลือกมาจากผู้อาวุโสของหมู่บ้านหรือได้รับแต่งตั้งจากทางการ ผู้ที่เป็นหัวหน้าต้องมีความรู้ความสามารถจะทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทต่างๆ รับเชิญไปในพิธีกรรมต่างๆ และติดต่อกับทางราชการ

ครอบครัวของเมี่ยนมีทั้งครอบครัวเดี่ยวและขยาย ถ้าเป็นครอบครัวขยาย นิยมขยายทางฝ่ายชาย ในทัศนะของเมี่ยน คำว่า ญาติพี่น้อง นอกจากจะหมายถึงญาติพี่น้องทางสายโลหิตแล้ว ยังรวมถึงชนชาติอื่นๆ ที่เข้ามารวมอยู่ในชุมชนของชาวเมี่ยนด้วย ในเรื่องญาติพี่น้องของเมี่ยนนั้น มิได้หมายถึงความเกี่ยวพันทางสายโลหิตตั้งที่เข้าใจกัน แต่เกี่ยวพันกันในทางวิญญาณของบรรพบุรุษ เมี่ยนเชื่อว่าเด็กที่เกิดมานั้นเป็นผลผลิตของความร่วมมือระหว่างวิญญาณหญิงชายของบรรพบุรุษ ได้มอบวิญญาณเด็กให้แก่บิดามารดาซึ่งเป็นผู้สร้างร่างกายเด็กและเลี้ยงดูให้เติบโต บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะยังไม่ได้เป็นชาวเมี่ยนโดยสมบูรณ์จนกว่าจะผ่านพิธีกรรมรับเข้าเป็นสมาชิก โดยการแนะนำตัวต่อวิญญาณบรรพบุรุษ หลังจากมีอายุครบ ๑๒ ปีบริบูรณ์

ในหมู่บ้านเมี่ยนจะเอากระบอกไม้ไผ่ผ่าครึ่งทำเป็นท่อหรือรางน้ำเพื่อรองน้ำจาก ลำธารมาใช้ภายในหมู่บ้านได้ ชาวเมี่ยนปลูกบ้านคร่อมดิน ใช้พื้นดินเป็นพื้นบ้าน บ้านมีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมหลังคาด้วยหญ้าคาหรือใบหวาย ฝาบ้านทำจากไม้เนื้ออ่อนที่ผ่าด้วยขวานและลิ่มถากให้เรียบกั้นฝาในแนวตั้ง บางหลังใช้ไม้ไผ่หรือฟางข้าวผสมดินโคลนก่อเป็นกำแพงเป็นฝาผนัง ถ้ามีสมาชิกหลายคนจะแบ่งเป็นห้องๆ หน้าบ้านมีประตูเรียกว่า ประตูผี ประตูนี้จะเปิดใช้เมื่อส่งตัวบุตรสาวออกไปแต่งงาน หรือนำลูกสะใภ้เข้าบ้าน และใช้เวลายกศพออกจากบ้านตรงกับประตูหน้า จะมีหิ้งผีติดข้างฝาเรียกว่า “เมี่ยนปาย” เป็นที่สิงสถิตของผีบรรพบุรุษ บางบ้านมีหิ้งผีอีกแบบหนึ่งเรียกว่า “เมี่ยน เตี้ย หลง” เมี่ยนที่มีฐานะอาจสร้างบ้านยกพื้นมุงหลังคากระเบื้องหรือสังกะสี กั้นฝาและปูพื้นด้วยไม้กระดาน บางแห่งนิยมสร้างขี้ข้าวโพดไว้หน้าบ้าน

เมี่ยนไม่มีหัวหน้าเผ่ามีแต่หัวหน้าที่ได้รับการคัดเลือกมาจากผู้อาวุโสของหมู่บ้านหรือได้รับแต่งตั้งจากทาง

การ ผู้ที่เป็นหัวหน้าต้องมีความรู้ความสามารถ จะทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทต่างๆ รับเชิญไปในพิธีกรรมต่างๆ และติดต่อกับทางราชการ

ครอบครัวของเมียนมีทั้งครอบครัวเดี่ยวและขยาย ถ้าเป็นครอบครัวขยาย นิยมขยายทางฝ่ายชาย ในทัศนะของเมียน คำว่า ญาติพี่น้อง นอกจากจะหมายถึงญาติพี่น้องทางสายโลหิตแล้ว ยังรวมถึงชนชาติอื่นๆ ที่เข้ามารวมอยู่ในชุมชนของชาวเมียนด้วย ในเรื่องญาติพี่น้องของเมียนนั้น มิได้หมายถึงความเกี่ยวพันทางสายโลหิตดังที่เข้าใจกัน แต่เกี่ยวพันกันในทางวิญญาณของบรรพบุรุษ เมียนเชื่อว่าเด็กที่เกิดมานั้นเป็นผลผลิตของ ความร่วมมือระหว่างวิญญาณหญิงชายของบรรพบุรุษ ได้มอบวิญญาณเด็กให้แก่บิดามารดาซึ่งเป็นผู้สร้างร่างกายเด็กและเลี้ยงดูให้เติบโต บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะยังไม่ได้เป็นชาวเมียนโดยสมบูรณ์จนกว่าจะผ่านพิธีกรรมรับเข้าเป็นสมาชิก โดยการแนะนำตัวต่อวิญญาณบรรพบุรุษ หลังมีอายุครบ ๑๒ ปีบริบูรณ์ ชาวเมียนมีอิสระเสรีในการเลือกคู่ครอง โดยไม่มีการบังคับกัน เมียนมีประเพณีเที่ยวสาว ซึ่งชาวเมียนได้ยึดถือปฏิบัติมาจนทุกวันนี้ การเที่ยวสาวนั้นไม่ได้มีเพียงการพุดจาเกี่ยวพาราสีเท่านั้น แต่เมื่อหญิงสาวชาวเมียนพอใจหนุ่มคนใดเป็นพิเศษ ก็อาจจะร่วมหลับนอนกับชายคนนั้นได้ภายในห้องนอนของตนเอง

การแต่งงานของเมียนมี ๒ แบบคือ การแต่งงานเล็ก และการแต่งงานใหญ่ การแต่งงานเล็กกระทำที่บ้านผู้หญิง ส่วนการแต่งงานใหญ่จัดที่บ้านผู้ชาย มีการกินเลี้ยง ๓ วัน ๓ คืน ชาวเมียนไม่นิยมแต่งงานกับคนแซ่เดียวกัน และไม่ห้ามการมีภรรยาหลายคน โดยถือหลักว่า ถ้ามีภรรยาคนเดียวไม่สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้เพียงพอ ก็ต้องหาภรรยาเพิ่มเพื่อมาช่วยทำงาน ครอบครัวเมียนมักไม่ค่อยมีการหย่าร้าง ถ้าผู้หญิงมีชู้ ชายชู้ต้องเสียค่าปรับให้สามีเก่า การมีชู้เป็นเรื่องน่าอับอายสำหรับเมียน ผู้ชายชาวเมียนมีศักดิ์เหนือกว่า

ผู้ชายชาวเมียนมีศักดิ์เหนือกว่าสตรีและเด็กในครอบครัว เวลากินอาหาร จะจัดให้ผู้ชายก่อน สตรีและเด็กจะมากินทีหลัง ภรรยาต้องเคารพสามี ตื่นก่อนนอนทีหลัง ชาวเมียนทำมาหากินโดยการทำไร่เลื่อนลอย พืชหลักที่ปลูกได้แก่ ฝิ่น ข้าว ข้าวโพด มันฝรั่ง พริก ฝ้าย มันเทศ เป็นต้น ไร่ข้าวของเมียนจะไม่มีต้นไม้ใหญ่เหมือนพวกกะเหรี่ยง ไร่ข้าวจะอยู่รอบหมู่บ้านในรัศมีเดินไม่เกินสองชั่วโมง ฤดูปลูกข้าวเริ่มปลูกปลายเดือนพฤษภาคมและมีฤดูนาขั้ว ข้าวที่เกี่ยวและนวดแล้วจะเก็บไว้ในยุ้งในไร่ไม่นิยมนำกลับมาบ้าน นอกจากเพาะปลูกแล้ว ชาวเมียนยังเลี้ยงสัตว์ เช่น ม้า หมูและไก่ ม้าใช้สำหรับขี่เดินทางหรือต่างของ หมูและไก่เลี้ยงไว้เพื่อเซ่นสังเวยผีในพิธีกรรม ชาวเมียนยังมีฝีมือในการทำเครื่องประดับเครื่องเงิน เย็บปักถักร้อย ทำมีด จอบ ขวาน เคียว เป็นต้น

เมียนเชื่อว่า เงินเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จทั้งในโลกมนุษย์และโลกของวิญญาณ กล่าวคือ ชาวเมียนเชื่อว่า ในขณะที่มีชีวิตในโลกมนุษย์ ถ้าหากได้จ่ายเงินเพื่อทำบุญอย่างเพียงพอแล้ว เมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะได้รับ การเคารพนับถือจากดวงวิญญาณทั้งหลาย และอาศัยอยู่ในโลก วิญญาณอย่างมีความสุข ผู้ที่ได้รับการนับถือในสังคมเมียนต้องมี ลักษณะอยู่ ๓ ประการ คือ มีฐานะการเงินดี มีความเฉลียวฉลาด และมีความเมตตากรุณา

เมียนมีการนับถือผี พวกเขาเชื่อว่าทุกหนทุกแห่งมีผีสิงสถิตอยู่ทั้งนั้น เช่น ผีภูเขา ผีต้นไม้ ผีบ้าน ผีป่า ผีมี

๒ พวกคือ ผีตีและผีร้าย ผีตีได้แก่ ผีบนสวรรค์หรือท้องฟ้า ผีร้ายอาศัยอยู่ตามต้นไม้ในป่า ตามแอ่งน้ำ ลำธาร นอกจากนั้นเขายังนับถือผีอีกพวกหนึ่งซึ่งมีความสำคัญสูงสุด คือ ผีใหญ่หรือ “จู้ซัง เมียน” มี ๑๘ ตนด้วยกัน มีอำนาจลดหลั่นกันเป็นลำดับ ผีที่มีอำนาจสูงสุดมี ๓ ตนด้วยกัน คือ สามด้าวหรือฟามซัง หมอผีของชาวเมียนเรียกว่า “ซิมเมียนเมียน” ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ และรักษาโรค ชาวเมียนเชื่อว่าร่างกายคนมีขวัญทั้งหมด ๑๑ ขวัญ ขวัญเหล่านี้ชอบออกไปจากร่างกายเมื่อเจ็บป่วย ได้รับอันตรายหรือตกอกตกใจ แล้วผีร้ายจะเข้ามาสิงสู่แทน หมอผีจะเป็นผู้ประกอบพิธีเรียกขวัญ และเชิญผีครู ผีบรรพบุรุษ และผีสามด้าวมาช่วยในการเรียกขวัญด้วย

การแต่งกายของชาวเมียน ผู้หญิงนุ่งกางเกงด้วยผ้าสีน้ำเงินปนดำ ด้านหน้าจะปักลวดลาย ใส่เสื้อคลุมสีดำยาวถึงข้อเท้า ผ่าด้านหน้าตลอดติดไหมพรมสีแดงที่อกเสื้อรอบคอลงมาถึงหน้าท้อง ผ่าด้านข้าง ออกเสื้อกั๊กติดด้วยแผ่นเงินสีเหลี่ยม ทาหม้มด้วยขี้ผึ้ง พันด้วยผ้าสีแดง และพันทับด้วยผ้าสีน้ำเงินปนดำ ส่วนผู้ชายนุ่งกางเกงสีดำยาว ขลิบขอบขากางเกงด้วยไหมสีแดง สวมเสื้อดำอกไขว้แบบเสื้อคนจีน ติดกระดุมคอและรักแร้เป็นแนวลงไปถึงเอว เสื้อยาวคลุมเอว ปัจจุบันชาวเมียนเริ่มแต่งกายคล้ายคนไทยพื้นราบมากขึ้น อาวุธของเมียนได้แก่ ปืนคาบศิลาทำเอง ใช้คันร่มเป็นลำกล้องปืน

คำสำคัญ : เผ่าเมียน

ที่มา : สภาวัฒนธรรมอำเภอคลองลาน. (2549). วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมินามหมู่บ้านตำบลคลองลาน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: สภาวัฒนธรรมอำเภอคลองลาน.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-04-27

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1444&code_db=610004&code_type=05